

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Södertörns högskola

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **samhällskunskap**

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Se del 1 för en beskrivning av lärarutbildningens organisation

Inriktningen samhällskunskap inom ämneslärarutbildningen – beskrivning

Södertörns högskola fick examensrättigheter för ämnesinriktningen samhällskunskap i samband med att den nya ämneslärarutbildningen infördes 2011.

Ansvar för att leda och utveckla programmets kurser ligger på ett programråd. Programrådet leds av en programsamordnare och är sammansatt av lärarrepresentanter, studentrepresentanter samt en representant för det omgivande samhället. Till programrådets uppgifter hör bland annat att bereda kursplaner, besluta om litteraturlistor, behandla kursvärderingar och löpande föra en diskussion om hur kurserna kan utvecklas.

En inriktningsansvarig lärare har ett helhetsansvar för kurserna i samhällskunskap; till detta hör bland annat att föreslå ändringar i kursplaner, föreslå bemanning av inriktningens kurser, samordna de lärare som undervisar inom inriktningen samt vara kontaktperson mot studenterna och ansvara för att studenterna löpande ges möjlighet att utvärdera sin utbildning.

Undervisningen bedrivs av lärare anställda i ämnena statsvetenskap, sociologi, nationalekonomi, medie- och kommunikationsvetenskap samt det mångvetenskapliga Samtidshistoriska institutet (SHI). I några fall ansvarar ett enskilt ämne för en delkurs, medan andra delkurser är mångvetenskapliga med deltagande från flera olika ämnen (detta gäller exempelvis *B-uppsats* och *Självständigt arbete*).

Ämnesstudierna inom ämneslärarutbildningarna vid Södertörns högskola har utformats i syfte att inte enbart ge studenterna djupa ämneskunskaper utan också nödvändiga ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter. Därför är ämnesdidaktiska perspektiv och moment integrerade i delkurserna. Ett exempel på hur integrering förekommer är genom examinationsuppgifterna. Det kan t ex innebära skriftliga uppgifter där studenten både ska visa ämneskunskaper och hur dessa kan omsättas i tänkta undervisningssituationer och undervisningsplaneringar.

Inriktningen samhällskunskap erbjuds både som ämne 1 och som ämne 2. Nedan följer en beskrivning programuppläggningsen med kurser och delkurser där samhällskunskap läses som ämne 1. Kursstrukturen ser i princip likadan ut oavsett om ämnet läses som ämne 1 eller ämne 2 och omfattar i båda fallen 120 hp.

Termin 1: UVK I och VFU I

Termin 2: *Samhällskunskap I för blivande ämneslärare* (30 hp)

Delkurs 1: Samtidshistorisk översiktscurs (7,5 hp)

Delkurs 2: Det sociala landskapet (7,5 hp)

Delkurs 3: Mediesamhället (7,5 hp)

Delkurs 4: Svenska politik (7,5 hp)

Termin 3: *Samhällskunskap II för blivande ämneslärare* (30 hp)

Delkurs 1: Samhällsekonomisk översiktscurs (7,5 hp)

Delkurs 2: Globalisering och postkoloniala perspektiv (7,5 hp)

Delkurs 3: Läromedel i samhällskunskap – en kritisk analys (7,5 hp)

Delkurs 4: B-uppsats (7,5 hp)

Termin 4 och 5: ämne 2.

Termin 6: UVK II och VFU II

Termin 7: ämne 2 (inkl. Självständigt arbete, 15 hp, på grundnivå)

Termin 8: *Samhällskunskap III för blivande ämneslärare* (30 hp)

Delkurs 1: Politiska idéer och ideologier (7,5 hp)

Delkurs 2: Aktuell didaktisk forskning inom samhällskunskap (7,5 hp)

Delkurs 3: Att analysera internationella konflikter (7,5 hp)

Delkurs 4: Tillämpad samhällsekonomi (7,5 hp)

Termin 9: UVK III och VFU III

Termin 10: *Samhällskunskap IV för blivande ämneslärare* (30 hp)

Delkurs 1: Centrala samhällsteoretiker och deras texter (7,5 hp)

Delkurs 2: Samhällsvetenskaplig teori och metod (7,5 hp)

Delkurs 3: Självständigt arbete (15 hp, avancerad nivå)

Generella krav på alla delkurser

Alla delkurser examineras på flera sätt, t ex genom inlämningsuppgifter, muntliga presentationsuppgifter, hemtentamen och salstentamen samt genom obligatoriskt, aktivt och förberett deltagande i seminarier, för att på så sätt säkerställa att alla lärandemål examineras. Vid varje seminarium ska studenterna kunna redovisa och diskutera den lästa kurslitteraturen och någon förberedelseuppgift. Frånvaro från högst ett till två seminarier kan kompenseras med skriftliga uppgifter.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Ämnesstudierna i samhällskunskap inom ämneslärarutbildningarna vid Södertörns högskola utformas i syfte att ge studenterna såväl djupa ämneskunskaper som nödvändiga didaktiska och ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter. Detta reflekteras också i läroplanens sammansättning. Samhällskunskapsämnets karaktär av mångvetenskapligt ämne medför att ämneskompetensen hämtas från flera olika vetenskapliga discipliner: statsvetenskap, sociologi, nationalekonomi, medie- och kommunikationsvetenskap och samtidshistoria. Samtidigt ingår lärare med särskild inriktning på ämnesdidaktik i läroplanen.

Lärarna och de ämnen de företräder besitter i stor utsträckning relevant spetskompetens för den undervisning de erbjuder läroplanstudenterna. Lärarna i sociologi har en tung förankring i forskning kring migration, social skiktning och segregerade förorter, "Skolans roll som motor i två 'utsatta' bostadsområden"; "Ungdomar, 'utsatta' bostadsområden och universitetsstudier" och "Experiment, motstånd och makt – det kommunala integrationsarbetet och storstadssatsningen i Södertälje" är några titlar på vetenskapliga arbeten av lärare i sociologi, verksamma inom denna utbildning. Lärarna i Medie- och kommunikationsvetenskap forskar om ungdomskulturer och medier och unga människors aktivism. De medverkande statsvetarnas forskningsinriktning är bland annat politiska ideologier, genus och demokrati och politikens europeisering. De medverkande lärarna i nationalekonomi har forskat kring ungdomsarbetslöshet och genusaspekter på lönediskriminering. Samtidshistorikerna, som i sig är ett mångvetenskapligt ämne som omfattar såväl historiker som samhällsvetare, har bedrivit omfattande forskning kring den svenska modellens utveckling eller genuspolitikens implementering, för att nämna några exempel.

Av lärarna hämtade från de samhällsvetenskapliga disciplinerna är två professorer, tre docenter, ytterligare tre disputerade, två adjunkter och en doktorand.

Den ämnesdidaktiska kompetensen hämtades inledningsvis från forskare inom detta område. Idag utförs denna undervisning i samarbete med en grupp adjungerade lärare som fortfarande till en del är verksamma som samhällskunskapslärare i gymnasieskolan.

Lärarna som ansvarat för de ämnesdidaktiska momenten har samma gedigna vetenskapliga bas. Avhandlingen "En reformerad lärare: konstruktionen av en professionell och betygssättande lärare i skolpolitik och skolpraktik" och "Demokratiuppdraget i skolan: metodhandbok med undervisningsexempel" är några exempel på relevanta arbeten av undervisande lärare, som också används i undervisningen.

Styrkor och utmaningar

Lärlarlaget för samhällskunskap har en stark professionell kompetens, samhällsvetenskapligt som ämnesdidaktiskt. Den stora utmaningen för en modell som bygger på aktiv interaktion mellan dessa kompetenser blir att kunna skapa förutsättningar för en kontinuerlig integration i de enskilda delkurserna. Hur vi angripit denna fråga är ett huvudtema i de kommande avsnitten.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Samhällskunskapsämnets karaktär av mångvetenskapligt ämne medför att lärarutbildarna hämtas från flera olika vetenskapliga discipliner: statsvetenskap, sociologi, nationalekonomi, medie- och kommunikationsvetenskap, samtidshistoria. Dessa lärare arbetar i nära samarbete med lärare med särskild ämnesdidaktisk kompetens.

Utbildningen består av en serie delkurser som med stigande progression. Inledningsvis ligger tyngdpunkten på att introducera de olika disciplinerna i nära samspel med ämnesdidaktiska seminarier. Under senare terminer integreras och fördjupas kunskaperna. Se vidare i följande avsnitt.

Mot denna bakgrund har formerandet av ett väl integrerat lärarlag som nav för undervisningen varit en central uppgift. Vid regelbundna lärarlagsmöten diskuteras de olika delkursernas innehåll och samordnas med varandra och litteraturlistor stäms av. Särskild vikt har lagts vid diskussionerna om undervisningens progression. Där har vidare de terminsvisa utvärderingar som görs av utbildningarna gemensamt analyserats (se vidare nedan). Inte minst viktigt har lärarlagets fortbildande funktion varit. Vid lärarlagsmötena har fortlöpande de centrala övergripande och identitetsskapande temana för lärarutbildningen vid Södertörns högskola behandlats, den interkulturella profilen, bildningsprofilen osv.

Lärarutbildarna deltar också i de gemensamma kompetensutvecklingsdagar och andra utbildningar som kontinuerligt anordnas inom lärarutbildningen och som beskrivs i del 1. Till exempel har lärarutbildningen ett livaktigt högre seminarium, med seminarier, workshops och symposier, där både interna och externa föredragshållare, även internationella sådana, medverkar. Högre seminariets aktiviteter är öppna för alla lärare och forskare som är knutna till lärarutbildningen.

Andra exempel på återkommande aktiviteter är heldagsmöten och/eller internat för lärarutbildningens lärare där särskilda teman som t ex interkulturalitet eller bildning diskuteras, samt sk "VFU-middagar" där forskare från högskolan presenterar lärarutbildningsrelevant forskning för våra samarbetspartners från kommunerna, VFU-ansvariga och VFU-handledare.

Styrkor och utmaningar

De samhällsvetenskapliga lärarnas generella kompetensutveckling sker i huvudsak inom respektive disciplin. Samtidigt forskar, som redovisats i avsnittet om personal ovan, dessa lärare i betydande utsträckning kring teman av direkt betydelse för studenternas framtida profession. Dessa

erfarenheter är en viktig del av lärarlagets samlande kompetens, som kommer också programutvecklingen – och naturligtvis studenterna – till del. Samtidigt vore det önskvärt att hitta ingångar till ökad ämnesdidaktisk- och professionsfortbildning för dessa lärare inom ramen för deras nuvarande disciplinära tillhörighet.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten
 - visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inriktningen samhällskunskap inom lärarutbildningens ämneslärarutbildning är i sig mångvetenskaplig. Den knyter väl an till högskolans övergripande målsättningar, särskilt betoningen på mångvetenskaplighet och medborgerlig bildning, se vidare del 1. Bildningsperspektivet är, tillsammans med interkulturalitet lärarutbildningens speciella profil. Dessa strävanden får sin återspeglning i ämnets breda anslag.

Den ämnesmässiga tyngdpunkten ligger på samhällsvetenskapens kärnområde, statsvetenskap, nationalekonomi och sociologi, men undervisningen breddas och kompletteras med inslag av medie- och kommunikationsvetenskap och samtidshistoria.

Ämnesstudierna inleds med fem 7,5-högskolepoängs delkurser, *Samtidshistorisk översikt kurs, Det sociala landskapet, Mediesamhället, Svensk politik* och *Samhällsekonomisk översikt kurs*. Syftet är att studenterna ska ges en introduktion till de ämnen som ingår i inriktningen och några av de teman som är centrala för dessa. I samtliga delkurser ingår också seminarier med ämnesdidaktiska teman.

I den inledande samtidshistoriska översikt kursen får studenterna en översikt av huvuddragen i den svenska och internationella politiska, sociala och ekonomiska utvecklingen sedan andra världskriget för att därmed få ett bredare perspektiv på samtida utvecklingstendenser. I delkursen uppmärksammas i ett samtidshistoriskt perspektiv teman som har bäring också på dagens samhällsfrågor som de geopolitiska konsekvenserna av det kalla kriget och murens fall, avkoloniseringen, internationella och nationella migrationsströmmar, den svenska modellen, det svenska partisystemets utveckling, jämställdhetspolitikens framväxt, de sociala rörelserna och civilsamhällets förändrade roll men också kulturella förskjutningar – i en särskild uppgift skall studenterna studera hur samtiden speglas i skönlitteraturen. Förutom att ge (allmän)bildande kunskaper om samtidens rötter i det nära förflutna ägnas särskild uppmärksamhet åt att analysera de skiften i tidsanda och värderingar – politiska, ekonomiska och kulturella – som kännetecknar de

senaste decennierna. På så sätt vill delkursen särskilt betona den intergenerationella aspekten av bildningsperspektivet, inte minst frågan om kontinuitet och förändring i samhällsutvecklingen.

Den därpå följande sociologiskt inriktade delkursen *Det sociala landskapet* fokuserar på bildningsbegreppets interkulturella dimension – ”den heterogena utbildningssituationens utmaningar och möjligheter.” Studenterna förväntas kunna redogöra för innebörden i begrepp som klass, kön och etnicitet, också i ett intersektionellt perspektiv och kunna redogöra för och tillämpa teorier om interkulturella perspektiv. Det handlar om att belysa de maktstrukturer som formar samhället och dess individer och hur detta på olika sätt avspeglas i skolans värld. Lärarna har betydande egen forskning kring skolans roll i mångkulturella och ”utsatta” områden. Dessa för de framtida professionen centrala kunskaper är något som kontinuerligt kommer studenterna till del.

Under den statsvetenskapligt präglade delkursen *Svensk politik* tillägnar sig studenterna kunskaper om hur Sverige styrs på nationell, regional och lokal nivå, samt om hur den svenska demokratin är relaterad till EU:s regelverk och institutioner. Ett viktigt fokus är demokrati i teori och praktik, men också hur den statliga och kommunala förvaltningen fungerar tas upp under kursen. Kursen tar vid där den samtidshistoriska kurs som inleder samhällskunskap I slutar och behandlar partiväsendet och de politiska partiernas funktion i dagens Sverige. Särskild vikt läggs här vid demokratin förutsättningar och möjligheter och den svenska demokratin särdrag relateras till förhållanden i andra länder. Undervisningen om demokrati följs upp med ämnesdidaktiska seminarier som behandlar hur gymnasielärare kan arbeta med detta med sina elever. (Se vidare nedan)

Under andra terminen genomförs ett par delkurser av uttalat mångvetenskaplig karaktär, *Globalisering och postkoloniala perspektiv* och *Läromedel i samhällskunskap – en kritisk analys*. Ett klart formulerat syfte med dessa är att introducera en första fördjupning i samhällsvetenskaplig teoribildning respektive kvalitativa och kvantitativa metoder (se vidare nästa avsnitt). Den följande B-uppsatskursen innebär att studenterna får tillfälle att i egna arbeten bearbeta och analysera de teoretiska och metodiska lärdomarna.

Under termin 3 sker en mer inträngande behandling av centrala teman inom samhällskunskapen i delkurserna *Politiska ideologier*, *Att analysera internationella relationer* och *Tillämpad samhällsekonomi*. Här skärps kraven på att tillämpa ett teoretiskt perspektiv. Ett exempel är kursen *Att analysera internationella relationer*, där det i lärandemålen särskilt markeras att syftet är att analysera internationella konflikter med stöd i relevanta statsvetenskapliga teorier. I kursmanualen preciseras denna målsättning med att ambitionen att studenten ska kunna problematisera och analysera de teman som tas upp under kursen. I det PM som studenterna framställer som examinationsuppgift markeras tydligt att förmågan att tillämpa dessa kunskaper är en förutsättning för ett godkänt resultat. Uppgiften presenteras på följande sätt i studiematerialen:

Syftet är att ni ska få chans att fördjupa er i något som ni tycker är extra intressant (och samtidigt examineras på kursen genom att jag ser att ni tillämpar de kunskaper ni fått under kursen):

- Det kan vara att göra en egen analys av en aktuell politisk händelse utifrån något av de teoretiska perspektiv vi tagit upp på kursen.
- Det kan vara att jämföra två artiklar (kanske en från kursen och en nyare inom samma område) utifrån någon fråga du tycker är intressant.
- Det kan vara att diskutera och jämföra olika teoretiska perspektiv på internationella relationer.
- Det kan vara att diskutera någon av artiklarna utifrån något av de teoretiska perspektiv vi tagit upp på kursen.

Under denna termin ges också en kurs med uppgift att diskutera och analysera aktuell ämnesdidaktisk forskning. Kurslitteraturen består i huvudsak av vetenskapliga avhandlingar kring

temat (samhällskunskap och) didaktik och studenternas uppgift är att kritiskt granska dessa med avseende på innehåll, form, metod, teori och resultat. (Se mer nedan)

Under den sista terminen ges studenterna fördjupade kunskaper om samhällsvetenskaplig teori och metod och framställer ett självständigt vetenskapligt arbete.

Styrkor och utvecklingsområden

Styrkan med det mångvetenskapliga perspektivet och det konkreta upplägg som valts ligger i att studenterna ämnesmässigt får en bred kunskap om samhället och samhällsförändringar också i ett komparativt perspektiv där även kommunikativa och kulturella aspekter tillförs. På så sätt får de en helhetssyn som riskerar att falla bort vid ett disciplinärt begränsat upplägg. Studenterna får också redan från början möta fler olika teoretiska perspektiv och vetenskapliga metoder hämtade från olika vetenskapliga discipliner. Vi har lärare som är specialister och väl förankrade i relevanta forskningslägen, och som kontinuerligt för in dessa kunskaper i undervisningen

En potentiell komplikation med detta anslag skulle kunna vara risken för en viss spretighet och att möjligen vissa för studenternas framtida verksamhet centrala områden inte skulle bli tillräckligt belysta. Detta skulle kunna förstärkas av att lärarna hämtas från olika ämnen med olika traditioner – ett generellt problem för ett ämne av blockkaraktär som samhällskunskap.

För att tidigt motverka dessa tendenser har vi i utformningen av kurserna lagt ner stora ansträngningar på att skapa lärarlag som systematiskt och med regelbundna intervaller granskar det totala kursinnehållet, jämför litteratur och litteraturlistor och tätar viktiga luckor i utbildningens innehåll.

Målsättningen har varit att skapa en utbildning som istället för fragmentisering ger studenterna en sammanhållen utbildning och samtidigt redskap för att självständigt förhålla sig till centrala samhälleliga aspekter. Det mångvetenskapliga anslaget kan på detta sätt istället skapa viktiga synergieffekter.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

I del 1 beskrivs hur ämneslärarstudenterna i de utbildningsvetenskapliga momenten skolas in i ett vetenskapligt tänkande och förhållningssätt och får kunskaper om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad vetenskap.

I inriktningen för samhällskunskap finns en medveten och systematiskt genomförd progression när det gäller det vetenskapliga hantverkets teoretiska och metodiska aspekter. Under de inledande ämnesbaserade delkurserna får studenterna för första gången, för att citera lärandemålen, insikter om olika teoriers och metoders roll inom samhällsvetenskaperna och ämnets bas i kritiskt tänkande.

Under den andra terminen har två delkurser medvetet utformats för att kunna ge en första fördjupning i samhällsvetenskapliga teorier och metoder.

I delkursen *Globalisering och postkoloniala perspektiv* introduceras aktuella och uppmärksammade teorier kring globalisering och postkolonialism som bearbetas genom föreläsningar, grupparbeten och självständiga arbeten. Delkursen *Läromedel i samhällskunskap – en kritisk analys* syftar till att studenterna ska tillägna sig verktyg för att för sin framtida yrkesutövning kunna granska, bedöma och kontextualisera de läromedel som används i samhällskunskap för gymnasiet. Studenterna får en teoretisk och praktisk grund för detta under kursen, innefattande, inte minst, kunskaper i källkritik. Kursen har genom åren utvecklats mot en alltmer tydlig metodorientering genom dess allt mer utpräglade fokus på skrivande och textanalys, också genom en vidareutveckling av det moment som ger studenterna analysverktyg för att förhålla sig till den rika flora av olika läromedel som växer fram, som digitaliserade läromedel och läromedel producerade av organisationer och icke-konventionella läroboksförfattare. Kursen examineras genom ett individuellt författat PM där studenterna med användning av innehållsanalytisk eller diskursanalytisk metod analyserar ett eller flera läromedel utifrån ett självvalt perspektiv som kan vara genus, postkolonialism eller religiös neutralitet/objektivitet. Ett inslag under kursen är också att öva studenterna i att analysera bilder

och illustrationer i läromedel samt reflektera över vilka didaktiska och pedagogiska möjligheter bild erbjuder

I det följande arbetet med att skriva en b-uppsats får studenterna en första möjlighet att under handledning självständigt arbeta med vetenskapliga teorier och metoder kring teman med relevans för den framtida yrkesutövningen,

Under den tredje terminens ämnesmässiga fördjupningar stegras också den teoretiska nivån i litteratur och undervisning, som visats i redogörelsen för kursen *Att analysera internationella relationer* ovan. Under delkursen *Politiska ideologier* framhålls att särskild vikt ska läggas vid studenternas självständiga "analys, problematisering och värdering av teoretiska texter".

Den avslutande terminen ägnas helt åt att ge fördjupade kunskaper om samhällsvetenskaplig teori och metod och att tillämpa dessa i framställandet av ett självständigt vetenskapligt arbete. Terminen inleds med delkursen *Centrala samhällsteoretiker* och deras texter där studenterna genom att läsa, analysera och samtala kring originaltexter från Marx och Weber till Butler och Spivak enligt kursplanen "självständigt ska kunna redogöra för ledande samhällsteoretikers bidrag till det vetenskapliga samtalet".

Innan studenterna skriver sitt avslutande vetenskapligt inriktade examensarbete ges också en särskild delkurs i *Samhällsvetenskaplig teori och metod*. Syftet anges vara att ge kunskap och perspektiv på relationen mellan teori och metod i den forskningsprocess där kunskap skapas. Lärandemålen slår fast att studenterna ska kunna reflektera över samhällsvetenskapliga teorier och metoder och deras betydelse för såväl vetenskaplig analys som synen på kunskap; förstå varför det finns olika samhällsvetenskapliga teorier och hur man formulerar teoretiska resonemang och förstå de val, överväganden och avgöranden som studenter/forskare ställs inför i samband med uppsatsarbete/forskning.

Det avslutande självständiga arbetet blir den viktigaste återkopplingen för de fyra terminernas kumulativa och gradvis skärpta teoretiska och metodiska anslag. Viktiga delmoment är kollektiva och individuella handledningssituationer och att opponera på andras och försvara eget arbete. Examensarbetet blir också ett sista steg att knyta samman samhällsvetenskapens teori och metod med den framtida yrkesverksamheten. Det är klart uttalat att det självständiga arbetet ska ha ämnesdidaktisk inriktning eller är på annat sätt vara relevant för läraryrket.

För att försäkra sig om kvaliteten på de framlagda examensarbetena har lärarkollegiet tillsammans med lärare på andra ämnesinriktningar inom programmet lagt ner stora ansträngningar på att tydligt formulera de betygskriterier som ska tillämpas. Denna process har lett fram till följande gemensamt formulerade kriterier:

För betyget Godkänd krävs:

Syfte och problemställning: relevant forskningsproblem, precist och avgränsat, med frågor som är möjliga att besvara i undersökningen.

Undersökningen ska vara förankrad i tidigare forskning.

Undersökningen ska ha en teoretisk förankring där för arbetet relevanta begrepp och perspektiv definieras.

Relevant metodval och för undersökningen relevanta analysredskap.

Undersökningsmaterialet (empirin) är relevant i förhållande till frågeställningen och bearbetas och problematiseras nöjaktigt.

Syfte och frågeställning är styrande i bearbetning av material, i resultatredovisning och slutsatser.

Självständighet i teorival, val av metod samt diskussion.

Genomtänkt och tydlig disposition och sakligt uppbyggd argumentation.

Den språkliga framställningen är korrekt och tydlig.
God akribi och korrekt formalia (referenser, citat mm) enligt vedertaget system.
Väl förberedd och saklig opposition på annan students arbete samt sakligt försvar av eget arbete på seminarium.

Styrkor och utmaningar

Styrkan med inriktningens samlade upplägg ligger i en väl genomtänkt progression när det gäller inskolningen i teoretiskt tänkande och vetenskapligt metodiskt arbete. Att studenterna får tillfälle att möta såväl teorier som varierande metodiska anslag från olika vetenskapliga discipliner tränar dem till ett större kritiskt tänkande.

De risker som finns för att studenterna under en begränsad period möter allt för många perspektiv balanseras mot att studenterna vid olika examinationer successivt kan välja att utveckla något av dem. Framför allt gäller det vid framställandet av längre uppsatser, i synnerhet det avslutande examensarbetet. Där kan studenterna själva välja teoretiska anslag. De får också möjlighet att skriva sina arbeten under handledning av lärare med särskild förankring i relevanta discipliners teoretiska utgångspunkter.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

De didaktiska aspekterna av undervisningen i samhällskunskap uppmärksammas löpande, systematiskt och med tilltagande vetenskaplig progression. De inledande fem ämnesinriktade delkurserna innehåller återkommande didaktiska seminarier med två undervisningstillfällen per delkurs, ledda av en didaktiklärare med den ämnesmässiga basen i samhällskunskap.

Inledningsvis i den första delkursen får studenterna i uppgift att författa en skriftlig personlig essä på några sidor där de uppmanas att reflektera över egna erfarenheter som elever, t ex:

- dina bästa erfarenheter av undervisning: teman, situationer och metoder
- dina mindre goda erfarenheter
- särskilt svåra moment, och hur de hanterades av undervisningen (framgångsrikt eller mindre lyckat)
- ditt eget lärande, hur tog du ansvar för det? Kunde du få hjälp av närstående?
- annat av betydelse för undervisningen och ditt eget lärande.

Resultatet av studenternas reflektioner bearbetas sedan seminarievis

De återkommande didaktiska seminarierna får en avslutande vetenskaplig fördjupning i den tredje terminens delkurs *Didaktisk forskning inom samhällskunskapsundervisningen*, som här skall ges en djupare presentation. Av lärandemålen framgår att kursen analyserar aktuell didaktisk forskning, särskilt med betydelse för undervisningen i samhällskunskap. I kursanvisningarna preciseras detta på följande sätt: "Studenterna får kritiskt granska innehåll, form, metod, teori och resultat. Under delkursen får studenten även möjlighet att relatera den didaktiska forskningen till lärarprofessionen och olika skolpraktiker". Kurslitteraturen består dels av övergripande litteratur om didaktikforskning

dels av aktuella avhandlingar inom området. Kursen börjar med en föreläsning om ämnesdidaktik som forskningsfält och vad det innebär att lägga ett metaperspektiv på didaktisk forskning.

I en serie seminarier får sedan studenterna bearbeta litteraturen. I en första inlämningsuppgift bevarar studenterna följande frågor:

- 1) Vad är didaktik?
- 2) Varför är didaktisk teori en viktig kompetens för lärare enligt Jank och Meyer?
- 3) Hur beskrivs relationen mellan didaktisk teori och handlingskompetens?
- 4) Vad menar de med didaktisk reduktion och didaktikens legitimitetsproblem?
- 5) Vad består lärarkompetensens av enligt Kroksmark?

Inför ett följande seminarium arbetar studenterna med följande frågor

- 1) Hur definieras den ämnesdidaktiska forskningen i den lästa litteraturen?
- 2) Vad definierar de som centralt i forskningen om samhällskunskapsämnet didaktik?
- 3) Hur beskrivs det samhällsvetenskapliga ämnets utveckling?
- 4) Hur menar författarna att den demokratifostrande aspekten utvecklats, förändrats och etablerats i samhällskunskapsundervisningen?

De lästa avhandlingarna bearbetas med frågeställningar som

- 1) Vilka didaktiska problemområden undersöker avhandlingen?
- 2) Vad är undersökningens teori, metod och material?
- 3) Vilka nya kunskaper om samhällskunskapsämnet genererar avhandlingen?
- 4) Vilken målgrupp vänder sig avhandlingen till (lärare, akademiker, politiker)?
- 5) Om du skulle genomfört en liknande studie idag, vilka ändringar skulle du ha gjort i upplägg, genomförande och framställning?

I den examinerande uppgiften ska studenterna sedan självständigt reflektera över kursens resultat och över tänkbara vidare fördjupningar inom ämnet:

”Under kursens gång har vi läst tre avhandlingar. Återvänd till dessa avhandlingar och redogör för vilka samhällskunskapsdidaktiska problem som de behandlar. Jämför och analysera avhandlingarna med stöd av de delar av övrig kurslitteratur som du finner relevanta.

Ponera att mottagaren av samhällskunskapsdidaktisk forskning är en lärare. Vilken typ av samhällskunskapsdidaktisk forskning anser du är viktig för lärare att ta del av? Formulera ett abstract (max 300 ord på svenska) med en tentativ forskningsbeskrivning. Detta abstract ska innehålla titel, ämnesbeskrivning, syfte, två frågeställningar och relevans.”

För styrkor och utmaningar hänvisas till mål 4 nedan.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

För detta mål hänvisas också till del 1.

Under de första terminernas ämnesdidaktiska seminarier får studenterna inledningsvis en orientering kring professionaliseringen av läraryrket med särskild inriktning på samhällskunskapsämnets utveckling. Ett återkommande inslag är att låta studenterna genomföra undervisningsplanering inom respektive delkurs, ibland med direkt utgångspunkt från skolverkets allmänna råd. Uppläggen presenteras och diskuteras på ett följande didaktiskt seminarium. Formerna varierar, ibland används rollspel, ibland genomförs studiebesök på aktiviteter som lämpar sig för diskussioner om ämnesdidaktiska utmaningar.

Den lärare som nu ansvarar för de ämnesdidaktiska seminarierna har en särskild kompetens när det gäller att uppmärksamma skolans demokratimål, och har bland annat framställt Raoul Wallenberg Academy's skolmaterial om de 30 mänskliga rättigheterna, som också kommer att användas i undervisningen. Materialet är en omfattande lektionsbank vilket ger inspiration och stora möjligheter för studenterna i arbetet att skapa egna lektioner.

Så här beskriver läraren planeringen av seminarierna för delkursen Svensk politik för våren 2019

"När kursen ges är vi mitt inne i en valrörelse (valet till Europaparlamentet) och detta är något jag kommer att beröra. Hur kan vi arbeta med politik i skolan, varför är det viktigt att genomföra skolval etc. (Skolval möjliggör för elever att arbeta i demokratiska arbetsformer och öva demokratiska processer) Jag ser i tidigare studiematerial att kursen har tagit upp EU-rollspelet Kollektivet från GR-utbildning och även Ungdomsparlamentet, jag är väl insatt i båda dessa. Jag är skolambassadör för EU och var med i framtagandet av Kollektivet, jag är även med i en förening, Demokratibygget, där skaparna av Ungdomsparlamentet är med. Jag avser dock att lyfta fram fler sätt att lära ut på samt låta studenterna diskutera vikten av att variera sin undervisning. Det har kommit nya rollspel om EU, flera quiz om vad EU betyder för enskilda individer och för länder. Detta har jag god kännedom om eftersom jag leder workshops kring detta runt om i landet för just lärare och skolledare."

Det ämnesdidaktiska anslaget med delkursen *Läromedel i undervisningen i samhällskunskap – en kritisk analys*, som ges under andra terminen är tydligt formulerat. Ett uttalat syfte är att studenterna ska få öva sin förmåga att relatera till skolans styrdokument, först och främst läroplanen. Studenterna ska enligt lärandemålen bland annat kunna ”överblicka läroplansarbetet för samhällskunskap, dess former, intentioner och implementering”; ”reflektera över läromedlens relevans och aktualitet i förhållande till såväl existerande läroplaner som aktuell forskning” samt ”självständigt reflektera över hur konventionella läromedel i samhällskunskap skall kunna kompletteras med andra former, t ex tidningar och nätbaserad informationshämtning”. Den ingående analysen av aktuella läromedel i samhällskunskap som studenterna genomför på grundval av denna inriktning har naturliga kopplingar till en fortlöpande ämnesdidaktisk diskussion.

Slutligen får studenterna möjlighet att ytterligare fördjupa de didaktiska aspekterna av sin profession som samhällskunskapslärare i det avslutande självständiga examensarbetet med ämnesdidaktisk inriktning.

Styrkor och utmaningar

Att merparten av de undervisande lärarna är ämnesspecialister inom samhällsvetenskaperna, ofta med begränsad anknytning till professions- och didaktisk forskning är naturligtvis ett förhållande som måste kompenseras, inte minst då studenterna ständigt efterfrågar en fördjupad koppling mellan undervisningen och deras framtida yrkesverksamhet. Samhällskunskapsinriktningens uppdelning på olika discipliner ger i praktiken litet underlag för de ingående ämnena att anställa egna lärare med ämnesdidaktisk kompetens. Behovet av inom något eller några av de i samhällskunskapen ingående ämnena rekrytera lektorer med särskild inriktning mot ämnesdidaktik diskuteras dock som en strategiskt viktig fråga.

Vi har i denna situation valt att vid sidan av att använda oss av lärare med gedigen ämnes- och forskningsmässig kompetens inom samhällsvetenskaper rekrytera särskilda adjungerade lärare med bakgrund i samhällskunskapsundervisningen inom gymnasieskolan och fortfarande verksamma där. Genom deras väl integrerade ämnesdidaktiska seminarier och fördjupande kurser i aktuell ämnesdidaktisk forskning och läromedelsanalys har vi på så sätt inte utan framgång lyckats utveckla studenternas ämnesdidaktiska kompetens.

En styrka är de autentiska planeringsuppgifter som de adjungerade lärarna tillhandahåller. Den förtrogenhet med undervisning i samhällskunskap i gymnasieskolan som finns bland dessa lärare ger auktoritet och är en förutsättning för insiktsfulla diskussioner om olika upplägg. Det finns en ambition hos lärarna att ge autentiska, utmanande och gärna kreativa uppgifter som studenterna kan diskutera och sedan pröva, utveckla och utvärdera under VFU.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Studenternas förmåga att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisningen både övas och examineras i flera av de återkommande didaktiska seminarierna, men det är i VFU-kurserna som deras förmåga provas i praktiken. Följande lärandemål som examineras i VFU II respektive VFU III är exempel på hur vi säkerställer att studenterna uppnår målet:

- arbeta i sina båda undervisningsämnen med stöd av pedagogiska idéer och modeller i form av lärandeteori, ämnesdidaktik, etc. och självständigt pröva och ompröva sådana utifrån gjorda erfarenheter och olika syften (VFU II, termin 6)
- välja ut och omsätta ämnesstoff i undervisning med hänsyn till den aktuella elevgruppens ålder och förkunskaper. (VFU II, termin 6)
- planera, genomföra och utvärdera egen undervisning utifrån tydliga lärandemål, förankrade i relevanta styrdokument, samt didaktisk forskning (VFU III, termin 9)

Att planera och utvärdera undervisning är ett återkommande inslag i de ämnesdidaktiska seminarierna. Ett exempel på hur studenterna i samhällskunskap tränas i att genomföra och utveckla undervisning ges i avsnittet om att arbeta med demokratifrågor i föregående avsnitt.

Under delkursen om mediasamhället under första terminen får studenterna i uppgift att med utgångspunkt i läroplan och allmänna råd för planering skissa ett moment i samhällskunskap kring mediasamhället. I uppgiften ingår att motivera varför fenomenet är viktigt, med stöd i studentens egen övertygelse och i läroplanen. Vid redovisningen av uppgiften understryks att det ska finnas utrymme för utvärdering i form av reflektion och diskussion.

För styrkor och utmaningar hänvisas till mål 4, ovan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Som framgår av del 1 är jämställdhet mellan könen en integrerad del av lärarutbildningens interkulturella profil, något som genomsyrar hela utbildningen. Den interkulturella profilen är implementerad hos undervisande lärare och att ett systematiskt arbete med profilen pågår. Teoretiska perspektiv diskuteras fortlöpande. Dessa kunskaper omsätts i praktiken på VFU-kurserna. Många av studenterna är också mycket engagerade i frågor som rör jämställdhet och tar ofta själva spontant upp sådana frågor till diskussion.

Jämställdhetsaspekterna är också en återkommande och integrerad del av undervisningen inom inriktningen för samhällskunskap. I den inledande översiktskursen får studenterna kunskaper om den svenska jämställdhetspolitikens framväxt och betydelsen av kvinnlig självorganisering för jämställdhetsreformer. I delmomentet om skönlitterär samtidslitteratur intar litteratur av kvinnliga författare och med genusperspektiv en framträdande plats. Under delkursen *Det sociala samhället* introduceras studenterna till sociologiska förhållningssätt till kön och genus i ett intersektionellt perspektiv. I den efterföljande kursen om svensk politik ingår litteratur som Feministisk utrikespolitik och Kön och förvaltning. Och i nationalekonomin belyses frågan om genus och lönesättning. Även längre fram är detta perspektiv självklart. I delkursen *Centrala samhällsteoretiker*, t ex får de ledande genusteoretikerna Judith Butler och Gayatri Chakravorty Spivak representera vår tid. Många studenter, både kvinnor och män, väljer att arbeta med ett genusperspektiv i uppsatser och examensarbeten.

En viktig orsak till att detta perspektiv kan hållas levande är att många lärare samtidigt har en gedigen genusvetenskaplig kompetens med forskning kring teman som Kvinnor och demokrati, genusaspekter på organisering och förvaltning eller genus och arbetsmarknad.

Till skillnad från många andra lärarutbildningar är fördelningen mellan kvinnor och män förhållandevis jämn inom inriktningen för samhällskunskap, både bland lärare och studenter. På kurserna undervisar lika många kvinnor som män. Av de studenter som började läsa samhällskunskap våren 2018 var 46 procent kvinnor och 54 procent män.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

I del 1 beskrivs det systematiska kvalitetsarbetet på högskolan och inom lärarutbildningen.

Kursutvärderingar genomförs terminsvis. Studenterna ges möjlighet att ge synpunkter på såväl den aktuella kursen som helhet som de enskilda delkurserna. Förutom själva undervisningen ombeds studenterna också att ge synpunkter på arbetsbelastning samt hur stödfunktioner som studiewebb, utbildningsexpedition och tillgång till kurslitteratur fungerat. Studenternas uppmåns också värdera sina egna arbetsinsatser. Studenterna fyller i sina kursvärderingar anonymt i det webbaserade system *Sunet Survey*. Den inriktningsansvariga läraren sammanfattar studenternas svar och inhämtar även synpunkter från de lärare som undervisat i kursen. Sammanställningen behandlas sedan i programrådet. Återkopplingen till studenterna görs sedan genom att sammanställningen av kursutvärderingen – tillsammans med information om eventuella åtgärder som programrådet beslutat om – publiceras i programwebben.

Trots upprepade påminnelser och det lättillgängliga sätt studenterna kan besvara kursvärderingsenkäterna (svaren kan göras på dator eller mobiltelefon) är svarsfrekvensen överraskande låg, vanligtvis under hälften av antalet deltagande studenter. Förhoppningsvis kan detta tolkas som att studenterna inte upplever några större brister i utbildningen. För detta talar också resultatet av kursvärderingarna. På en övergripande fråga i vilken utsträckning kursens lärandemål uppfyllts svarade i den senaste kursvärderingen över 80 procent av studenterna i Samhällskunskap / vårterminen 2018 "I stor utsträckning" eller "I ganska stor utsträckning". Ingen svarade "I liten utsträckning". För att öka svarsfrekvensen kommer vi fortsättningsvis att avsätta tid för att fylla i kursvärderingarna i samband vid ett undervisningstillfälle.

I många fall gör de undervisande lärarna egna utvärderingar – muntligt eller skriftligt – i samband med att en delkurs avslutas. Resultatet av kursvärderingarna följs sedan noga upp. I lärarlaget för samhällskunskap diskuteras regelbundet utfallet och övervägs olika lösningar på påpekade brister. När till exempel en återkommande synpunkt under en termins utvärderingar var att det interkulturella perspektivet inte var tillräckligt integrerat i de enskilda delkurserna – och lärarna själva också kunde konstatera att det förelåg sådana brister – beslöts att bjuda in lärarutbildningens

ansvariga för denna inriktning till en studieeftermiddag med lärarlaget. Vid den följande revideringen av kurslitteraturen uppmanades lärarna att i förekommande fall ta hänsyn till synpunkterna.

Styrkor och utmaningar

När det gäller uppgiften att få studenter att genomföra utbildningen inom planerad studietid föreligger emellertid ett annat problem, nämligen den begränsade tid många studenter lägger ner på sina studier. Ett i vissa avseenden förvånande, och återkommande, resultat av kursvärderingarna är nämligen att många studenter redovisar en studieintensitet som ligger väsentligt under 40 timmar per vecka. Som förklaring anges ofta att de samtidigt förvärvsarbetar. Även om de studiesociala förutsättningarna försämrats är detta förhållande naturligtvis helt oacceptabelt.

Problemet diskuteras återkommande i lärarlaget. En konkret åtgärd som genomförts för att motverka dessa tendenser är att öka antalet obligatoriska undervisningstillfällen och samtidigt genomföra löpande delexaminationer.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

I del 1 beskrivs formerna för studentrepresentation i beslutande organ mm.

Som framgått ovan är kursvärderingarna, och deras uppföljning i lärarlaget och på seminarier, en central del i studenternas möjligheter att konstruktivt påverka utbildningens innehåll.

Studenterna spelar ofta en aktiv roll i utformningen av kurser och deras innehåll. Under programmets första år fanns två valda studenter permanent adjungerade till lärarlaget för att ge sina synpunkter på upplägg och utfall. Som en följd av dessa synpunkter skedde en revidering av den första terminens kursutbud; en kurs konstaterades vara allt för kompakt och bröts upp i två självständiga delkurser. Utökandet av de nationalekonomiska kurserna var också delvis ett resultat av önskemål från studenter.

Ett annat exempel på samspelet mellan engagerade studenter och lärarna är när en grupp studenter framförde konstruktiva, och som det visade sig, väl grundade kritiska synpunkter på innehåll och genomförande av delkursen om internationella relationer. Efter dialog med såväl studenter som berörd lärare beslöts i samförstånd med alla inblandade parter att ge delkursen en annat, mer teoretiskt förankrat innehåll.

När det gäller studenternas möjligheter att påverka sin utbildningssituation ska också nämnas att studenter vid många tillfällen lyft fram de nära kontakter och låga trösklar som de upplevt finns mellan lärare och studenter.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Södertörns högskolas lärarutbildning samverkar på många olika sätt med arbetslivet. I del 1 beskrivs den institutionaliserade samverkan högskolan har med det omgivande samhället genom RUC (Regionalt utvecklingscentrum) och CPU (Centrum för professionsutveckling).

Många av lärarna inom utbildningen i samhällskunskap har genom sina professionella engagemang breda kontaktytor med det omgivande samhället som också kommer studenterna till del. En av de adjungerade lärarna inom samhällskunskapen leder regeringsuppdraget Skolval 19. En sociologilärare spelar en viktig roll i det omfattande projektet "Att återskapa det fragmenterade landskapet" ett gemensamt projekt mellan Södertörns högskola och det lokala näringslivet. Målet är att skapa goda förutsättningar för att planera bostadsområden som är bra för människorna och samtidigt skapa goda förutsättningar för socialt och ekonomiskt hållbar tillväxt och företagande. Samtidshistoriker deltar i ett stort svensk-finskt projekt om demokratins drivkrafter och de demokratiska utmaningarna i dag. Flera av dessa projekt har också utåtriktade arrangemang till vilka studenterna uppmanas att delta.

Detta gäller särskilt Samtidshistoriska institutet som regelbundet i så kallade vittnesseminarier bjuder in viktiga politiska aktörer för att belysa olika samhällsliga beslutsprocesser. Som exempel kan nämnas senare tiders regeringsskiftet, social oro i förorterna eller förskjutningar i flyktingpolitiken. Ett exempel är seminarium som hölls vårterminen 2018 och belyste skolfrågans utveckling för de svenska romerna. Seminariet genomfördes i samverkan med romska organisationer. Detta har senare också använts inom undervisningen.